

Lærerressurser

Bakgrunn: Den 10. desember 1948 vedtok og kunngjorde FNs tredje Generalforsamling Verdenserklæringen for menneskerettighetene. Erklæringen ble vedtatt med 48 lands ja-stemmer. Ingen land stemte imot. Åtte land avsto.

Historikk

Ansvar for å utarbeide

Verdenserklæringen ble gitt til FNs menneskerettighetskommisjon, som ble opprettet av Det økonomiske og sosiale rådet i 1946. I kommisjonen satt i alt 18 regjeringsrepresentanter – fra Australia, Belgia, Chile, Egypt, Filippinene, Frankrike, India, Iran, Jugoslavia, Kina, Hviterussland, Libanon, Panama, Sovjetunionen, Storbritannia, Ukraina, USA og Uruguay.

I 1948 var det bare 58 land med i FN. Ingen av disse stemte imot Verdenserklæringen, men åtte land avholdt seg fra å stemme.

De 8 landene som avsto fra å stemme i 1948 var: Sovjetunionen, Hviterussland, Ukraina, Tsjekkoslovakia, Polen, Jugoslavia, Sør-Afrika, Saudi Arabia. 2 land var fraværende: Jemen og Honduras.

De 48 landene som stemte for var: Afghanistan, Argentina, Australia, Belgia, Bolivia, Brasil, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Danmark, Dominikanske republikk, Ecuador, Egypt, El Salvador, Etiopia, Filippinene, Frankrike, Guatemala, Haiti, Hellas, India, Irak, Iran, Island, Kina, Libanon, Liberia, Luxembourg, Mexico, Myanmar, Nederland, New Zealand, Nicaragua, Norge, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, Storbritannia, Sverige, Syria, Thailand, Tyrkia, USA, Uruguay, Venezuela.

Alle verdensdeler var representert og hadde mulighet til å påvirke arbeidet med erklæringen. Menneskerettighetene bygger på prinsipper om like rettigheter og ikke-diskriminering.

Inndeling

Det er mange måter å inndeles menneskerettighetene på. Den vanligste er å skille mellom sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter:

De *sivile* rettighetene verner liv, integritet, frihet, rettssikkerhet, privat –og familieliv, ytringsfrihet, religionsfrihet, forsamlings-, forenings- og bevegelsesfrihet. De *politiske* verner retten til å ta del i sitt lands styre. De *økonomiske* ivaretar retten til arbeid, fagforeninger, til å streike, og til en tilstrekkelig levestandard. De *sosiale* rettighetene verner enkeltmenneskets rett til støtte ved sykdom, uførhet osv. De *kulturelle* rettighetene verner retten til undervisning, å ta del i kulturlivet osv.

Rettslig bindende og ratifisering

I tillegg til verdenserklæringen om menneskerettigheter finnes det en rekke ulike typer internasjonale dokumenter som omhandler menneskerettigheter: pakter, konvensjoner, protokoller, erklæringer med mer.

Internasjonale avtaler som pakter, protokoller og konvensjoner er rettslig bindende for de stater som har ratifisert dem, det vil si stater som ved en egen prosedyre har erklært at de vil overholde dem. I praksis vil det gjerne si at nasjonalforsamlingen i et land har godkjent en avtale.

Det nye med Menneskerettighetserklæringen var at det for første gang i historien på et globalt nivå ble stadfestet at menneskerettighetene gjelder for alle, uansett hvor i verden de bor. Menneskerettighetene sies dermed å være universelle.

Menneskerettighetene er regler for hvordan staten skal behandle enkeltmennesker og grupper. De forplikter staten til å avstå fra bestemte handlinger – tortur, ikke begrense religionsutøvelse osv. De kan også forplikte staten til å gjøre noe, bistå, ved å legge forhold til rette slik at folk for eksempel har et arbeid å gå til.

Fasit

Let og finn svaret:

1. 10. desember 1948
2. Menneskerettighetsrådet, Sikkerhetsrådet, og FNs høykommissær for menneskerettigheter
3. At menneskerettighetene gjelder for alle mennesker, uavhengig av bosted, kjønn, etnisitet, religiøs tro, seksualitet etc.
4. I Genève i Sveits.

Tenk og finn svaret:

4. FN og andre regionale, nasjonale eller internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og media har en svært viktig oppgave med å si fra når menneskerettighetene krenkes. Slik kan de bidra til at de ansvarlige kan straffes og ofrene få en rettferdig behandling.

FNs menneskerettighetssystem har flere problemer å stri med. Spenningen mellom politiske interesser på den ene siden og moralske prinsipper og menneskerettighetene på den annen. Dette kan innebære at FN, for å bevare et godt forhold til myndighetene i et land, kan føle seg tvunget til å tone ned kritikken av deres overgrep.

Særlig diskusjonene i Sikkerhetsrådet er vanskelige, og vetomaktens ulike interesse kan føre til at rådet blir handlingslammet. Det er heller ikke slik at resolusjonene alltid blir fulgt opp av FNs medlemsland, selv om de er forpliktet til det.

FNs overvåkningsmekanismer og de regionale systemene er så sterke eller svake som statene tillater dem å være. Uavhengige menneskerettighetsorganisasjoners mulighet til å overvåke, dokumentere og kritisere er minst like viktig for å styrke vernet av rettighetene.

6. *Individet:* respektere andres rett til å si det de mener, selv om vi er uenige.
Familien: oppdra barna til å ha egne meninger og tenke kritisk, oppdra barna og lære dem å vise toleranse for andre barns og familiers meninger, ikke snakke nedsettende om andre grupper mennesker.
Skolen: respektere barns meninger om egen opplæring, lære barna å uttrykke sine meninger, lære barna å lytte til andres meninger.
Idrettslaget: Bygge et tolerant miljø i idretten, la alle få delta uansett bakgrunn
Mediene: Gjengi alle sider i en sak, sjekke om informasjonen som trykkes ikke skader andre uten grunnlag, gi god informasjon slik at vi kan danne oss meninger om det som skjer, passe på at myndighetene gjør jobben sin og si fra når de ikke gjør det.
Stortinget: Vedta lover som sikrer ytringsfrihet, sørge for at internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter ratifiseres.

Politiet: Beskytte mennesker og grupper som bruker sin ytringsfrihet, i for eksempel demonstrasjoner.

Amnesty: Drive med folkeopplysning om ytringsfriheten, være et talerør for de som ikke kan ytre seg, påkalle verdens oppmerksomhet ved menneskerettighetsbrudd.

Didaktikk og ressurser

Hensikten med undervisningsopplegget er å gjøre elevene kjent med verdenserklæringen, og FNs arbeid for menneskerettigheter, samtidig som de får se at menneskerettighetene også angår dem selv.

Justeringen i læreplanen for samfunnsfag i 2013 innebærer innføring av et nytt hovedområde *Utforskeren*. Undervisningsopplegget passer inn i det nye hovedområdet. Det dekker et behov for konkretiserende og aktiviserende læringsaktiviteter som tydelig kan knyttes til elevenes egne liv. Målet er å skape variasjon i innøving av faktiske kunnskaper.

Undervisningsopplegget forsøker også å stimulere til muntlig aktivitet. Den spontane og tilsynelatende ustrukturerte samtale har en særlig verdi i samfunnsfag. Oppgavene og aktivitetene tar sikte på å skape en målrettet, faglig fokusert samtale i gruppa eller i klassen. At det ikke alltid er en entydig løsning er en forutsetning for dette.

Her følger noen nettressurser som FN-sambandet har til inspirasjon, og fri bruk.

<http://www.fn.no/Tema/Menneskerettigheter> - temasider som utdyper innholdet i undervisningsopplegget.

<http://opplev.fn.no/menneskerettighetsraadet.php> - interaktiv side som elevene kan utforske menneskerettighetsrådet nærmere

<https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter> - Verdenserklæringen om menneskerettigheter, nedlastbar.

<https://www.youtube.com/watch?v=GnFvsK5Ksj4> – video (2:40) om Sikkerhetsrådet og menneskerettighetene